

angelum Dei similitudinem affectasse ait, vel quod naturalem beatitudinem, vel etiam supernaturalem, propria virtute sua se habiturum confiderit: quam tamen nemo, nisi supernaturali Dei dono, consequi potest. Ut enim D. Anselmus ait: *id appetit, quod habuisset, si festisset*. Hæc autem duo in idem recidere D. Thomas ait: quia utroque modo voluit ultimam beatitudinem propria virtute consequi. Ubi autem hoc infando scelere depravatus fuit, in alia deinde superbiæ præcipitia lapsus est, super res alias principatum, qui soli Deo convenit, superbe appetens.

Adversus hanc igitur tantam superbiam S. Michael, cum reliquis spiritibus pro Dei gloria dimicans, ait: (a) *quis similis tui in fortibus, Domine, quis similis tui?* Nefas enim horrendum ac detestandum est, creaturam ullam, quod tremendæ majestatis proprium est, velle sibi arrogare. Hæc autem de causa, ex victoria adversum dra-

conem parva, Michaelis nomen accepit. *Michael* enim significat: *quis Deo similis?* Ut enim Scipioni Africano, si terrena hæc atque pusilla cælestibus comparare licet, a domita & superata Africa nomen inditum fuit: ita Michael, ob insignem hanc vocem, qua Dei gloriam extulit, & superbientem draconem corripuit, hoc nomen accepit, quod ejus singularem fidem, humilitatem atque obedientiam præ se fert. Hunc igitur archangelum, quem Dominus militiæ suæ principem, & gloriæ suæ vindicem esse voluit, nobis in patronum sumamus, ab eoque suppliciter petamus, ut quod ipse odium adversus hoc superbiæ monstrum habuit, mentibus nostris instillet, & humilitatis virtutem, qua & ipse, & sectatores virtutis ejus boni angeli in gratia confirmati & stabiliti sunt, nobis a Domino virtutum impetrare dignetur: ut per humilitatis viam incedentes, ad eorundem felicitatem & gloriam mereamur pervenire.

IN

(a) Exod. 15. 11.

IN FESTO
BEATI HIERONYMI
CONCIO UNICA,

IN QUA DE VERA SAPIENTIA, QUÆ in hoc patre sanctissimo mirabiliter eluxit, & in qua etiam hominis felicitas sita est; deque duplici felicitate, altera perfecta, altera inchoata, differitur.

THE. Præposui sapientiam regnis & sedibus: & divitias nihil esse duxi in comparatione illius. Sap. VII. 8.

* * * * * Uum omnia, quæ a
* **Q** * Deo in hac rerum
* * * * * universitate condi-
* * * * * ta sunt, mirabilem
conditoris sapientiam atque potentiam testentur atque declarent; tum hoc in primis efficit infinita prope conditarum rerum multitudo atque varietas, quæ non in ipsis modo rerum speciebus atque generibus, sed intra ea etiam, quæ sub ipsis generibus continentur, elucet. Quanta enim in avibus cæli varietas? quanta in quadrupedibus? quanta, quamque mirabilis in tot piscibus maris? ac postremo quanta in tot virgultorum atque ar-

borum figuris, fructibus, & frondibus? Quid vero homines, qui sub eadem specie continentur, referam? Ut enim varios eorundem mores & ingenia præteream, quis duos vultus omnino similes, etiam inter fratres geminos, deprehendat? ut non immerito D. Ambrosius tantam inter se & fratrem quemdam suum oris similitudinem miretur, quæ non raro faciebat, ut etiam qui cum illis versabantur, Ambrosium pro Ambrosii fratre convenirent: quorum is errorem intelligens, comiter & blande respondens: *videte, dicebat, ne fratri dixeritis.*

Quor-

Quorsum hæc, fratres? Nimirum ut intelligamus, quod quum idem sit naturæ & gratiæ auctor, sicut in tam variis naturæ operibus immensas sapientiæ atque potentiæ suæ opes declaravit, quo se hominibus & angelis mirabilem ostenderet; idem etiam in operibus gratiæ, hoc est, in piorum hominum sanctificatione effecit. Mitto nunc communem illam patriarcharum, prophetarum, apostolorum, martyrum, confessorum atque virginum varietatem, quibus regina illa (a) *assistit a dextris sponsi in vestitu deaurato, circumdata varietate*: in his ipsis sanctorum ordinibus quanta, quæso, gratiarum atque virtutum varietas? Moses, prophetarum eximius, cunctorum hominum, qui morabantur in terra, mitissimus fuisse prædicatur: at Elias, zelo divinæ gloriæ fervens, quinquagenarios principes, eorumque milites, qui ad se capiendum venerant, cælesti igne concremavit; & quadringentos prophetas Baal super uno lapide jugulavit; quodque mirabilius est, trium annorum & sex mensium sterilitatem, acerbissimamque famem, precibus suis, in supplicium perfidi po-

(a) *Psalms. 44. 10.*

puli, a Domino impetravit.

Jam vero si ad novi testamenti sanctos veniamus, quanta in virtutibus eorum varietas? quanta etiam pulchritudo? Miramur in episcopo Cypriano sollicitam ovium suarum curam, & fidei ardorem. Miramur in D. Chrysostomo animi altitudinem, humanarumque rerum atque principum sæculi contemptionem; utpote qui dicere ausus fuerit: iterum furit Herodias, iterum postulat caput Joannis sibi in disco dari. In D. Basilio, ut ipsum quoque ejus nomen sonat, effulgit etiam regale quiddam in moribus. In magno illo Antonio, ejusque discipulo Hilarione, admiranda illa carnis maceratio, & solitudinis amor. Septies namque S. Hilarion domicilium, ad fugiendum adventantium frequentiam, commutavit. In D. autem Augustino elucet præcipue fidei zelus, & adversus fidei hostes disputandi libido infatigabilis. At in D. Bernardo incredibilis veræ religionis amor: ideoque tantus ardor in locis desertissimis ædificandi monasteria. Venio nunc ad beatissimum patrem Hieronymum, cujus hodie gloriosa natalicia

ce-

celebramus. Quid in eo non mirabile? quid non amplum atque magnificum? Alius in eo mirabitur hebdomadarum inediam, alius vigiliarum diurnitatem, alius orationum instantiam: ego vero in illo sanctorum scripturarum amorem, & continuum divinæ sapientiæ studium, cui se totum addixerat, vehementer admiror. Hoc enim faciebat, ut minima nobis portio daretur somno, minor cibo, nulla otio. Hoc autem studio vir sanctus magnam ecclesiæ divinarumque litterarum studiosis lucem prætulit.

Quum igitur tanta sit in sanctis hominibus virtutum varietas; nihil mirum, si ecclesia in sanctorum confessorum festis vocem illam usurpet: (a) *non est inventus similis illi, qui conservaret legem excelsi*. Fere enim in singulis eorum singulare aliquid effulgit, cujus gratia hoc eloquium in illum cadere possit. Quocirca quum hac præcipue de causa ecclesiæ sanctorum festa celebret, ut nos ad eas virtutes, in quibus illi præcipue enituerunt, imitandas inducat; non abs re videbitur, ut quum sapientiæ donum in beatissimo P. Hierony-

mo præcipue eluxerit, nos de eo in præsentī concione agamus. Hujus enim rei gratia sacra lectio, quæ sapientiæ hujus laudes continet, pro epistola nobis hodie in Missarum sollempniis proposita est. Ut hoc autem argumentum utiliter & religiose tractare possimus, cælestem opem, sacratissimæ Virginis interventu, suppliciter imploremus.

AVE MARIA.

Sunt quidem, fratres dilectissimi, variæ ac multiplices scientiæ, quæ humano ingenio atque studio inventæ sunt; quarum aliæ in naturæ explicatione, aliæ in rebus supra naturam positis, aliæ in siderum atque signorum cognitione, aliæ in morborum curatione, aliæ in differendi facultate, aliæ in moribus componendis, & vita recte instituenda versantur. Inter has autem scientias, illa, quæ recte vivere docet, maxime necessaria est. Si quis enim omnes has disciplinas plenissime calleat, quod illi omniscio Hippia ferunt contigisse, nesciat autem quo pacto vitam instituere debeat, quid illi hæc rerum omnium cognitio ad salutem conferet? Contra vero si quis vitam suam re-

ctis

(a) *Eccli. 44. 20.*

Etis institutis moderari sciat, nihil ei ceterarum disciplinarum ignoratio oberit. Qua ex re liquet, hanc scientiam esse hominibus maxime necessariam, utpote sine qua aditus illis ad supremam felicitatem & beatitudinem minime pateat. Ad hujus autem disciplinae cognitionem nos Dominus prophetica voce invitat, quum ait: (a) *disce ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus; ut scias simul, ubi sit longiturnitas vitae & victus, ubi sit lumen oculorum & pax.* Pacis autem nomine tranquillitatem animi, omniumque cupiditatum & perturbationum sedationem intelligit: quibus sedatis atque compositis, tranquillitas animi, quies mentis, & inchoata beatitudo consequitur; quam cetera bona, quae ibidem propheta recenset, comitantur. Recta autem vitae institutio ad hanc beatitudinem viam munit.

Hujus autem beatitudinis flagrantissimum desiderium naturae conditor humanis mentibus ingeneravit. Omnes enim natura instigante ad eum statum pervenire cupimus, in quo ad hanc animi quietem & pacem perveniamus: in qua

(a) Baruch 3. 14.

nihil aliud desideremus, quam quod habuerimus. Ut enim famelicus homo, qui famem edendo sedavit, non jam esurit; ita qui ad hunc statum pervenerit, plenissime requiescet, neque aliud amplius esuriet, quam quod habet. Hic est igitur perfectissimus status, atque ultimus humanae vitae finis, quem omnes homines, ut philosophi loquuntur, infinito amore diligunt: quia videlicet non propter quidquam aliud, sed propter se ipsum, eum diligunt. Quemadmodum enim medici pharmaca aegrotis ea mensura propinant, quam sanitatis necessitas exigit; sanitatem autem sine ulla mensura dare volunt, dant enim quantam maximam possunt: sic ea, quae nos ad hunc finem adjuvant, eatenus amplectimur, quatenus fini consequendo conducunt; finem autem ipsum, hoc est, ipsam felicitatem & beatitudinem, sine ulla mensura cupimus: quia ipsam propter se ipsam desideramus, neque ad aliud quidquam ordinamus. Hoc enim ultimi finis ratio postulat, ut omnia quidem ad ipsum, ipse vero ad nihil aliud referatur. In eo namque mens hominis ple-

plenissime requiescit: aliter enim ultimum non esset. Hic igitur tantus finis, atque beatitudinis amor ac desiderium efficit, ut nihil aliud homines in vita moliantur, nihil quaerant, nisi quod eos ad communem hunc humanae felicitatis portum ducat. Qua tamen in re dictu mirum est, quantopere a recto itinere devient. * Ut enim homines, natura instigante, ad summi Dei omniumque rectoris & gubernatoris cultum & venerationem incitantur; quis autem esset verus Deus ignorantes, alii Solem, alii Lunam, ceteraque signa caelestia Deos esse putantes, divinos illis honores exhibuerunt: ita quum eadem natura homines ad hujus felicitatis desiderium incendat; qua autem in re ea felicitas sit ignorantes, alius in divitiis, alius in voluptatibus, alius in honoribus, alius in principum gratia, alius in scientia, alius denique in virtute eam esse putantes; avidissime ista omnia terra marique conquirunt, felices se futuros, si eam consecuti fuerint, arbitantes.

Nos tamen, ut alibi (a) copiosius disputabimus, eos omnes, qui felicitatem in hac

Tom. III.

(a) In Sermone omnium Sanctorum.

vita posuerunt, apertissima ratione deceptos fuisse affirmare non dubitamus. Tot enim nos in ea incommoda undique circumsedent, tot corporis morbi, tot animorum aegritudines, tot insperati & acerbi casus, tot aliorum hominum injuriae atque contumeliae, tot daemonum infestationes, ut impossibile sit, in hac adeo ærumnosa & calamitosa vita ad eum statum pervenire quemquam, in quo nulla afficiatur molestia, nulla pungatur cura, nihilque aliud prorsus desideret, quam quod habet. Quod si quisquam eo tandem pervenerit, ut bonorum omnium compos nulla sollicitudine aut molestia tangatur, quod nemini hactenus inter mortales contigit; mortis tamen metu, quae omnem felicitatem abolitura sit, carere non poterit: atque hoc nomine felix jam & beatus non erit.

Nos igitur, fidei lumine eruditi, hominis felicitatem atque ultimum finem in futura vita, hoc est, in immensa divina pulchritudinis contemplatione, amore & fruitione, collocamus. Naturae siquidem ultima perfectio est, eo, unde primum effluxit, conveniens &

G

apta

apta conversio. Quum igitur eo redierimus, unde profluximus, tum demum beati erimus. A quo enim esse accepimus, ab eodem bene & beate esse percipiemus. Quis enim alius commodius absolutionem & consummationem operi præstabit, quam qui illud omnipotenti virtute cœpit? Is igitur solus nos felices & beatos efficiet, is omnium desideriorum nostrorum sitim famemque sedabit. Quod intelligens propheta: (a) *satiabor*, inquit, *quum apparuerit gloria tua*. Quum igitur summo illo bono, in quo sunt omnia bona, fruemur; tunc votorum omnium compotes effecti, nihil extra summum illud & universale bonum requiremus.

Iter autem ad hanc tantam felicitatem cœlestis magister cum alias frequenter, tum sigillatim adolescenti hac de re percontanti ostendit. Quum is enim ab eo quæssisset, quid sibi facto opus esset, quo ad sempiternam vitam perveniret, ille: (b) *si vis*, inquit, *ad vitam ingredi, serva mandata*. Hac autem brevi oratione Dominus & illi & nobis aditum ad beatitudinem, quam omnes natura instigante cu-

pimus, patefecit.

Nunc igitur ad vos, fratres. Si maxime necessariam inter omnes scientias eam esse paulo ante diximus, quæ recte vivere doceat; recta autem vita sit, quæ omnes vitæ actiones ad extremum omnium expectendorum convenienter dirigat: consequens est, ut ille rectissime vivat, qui Dei mandata servat, quibus ad hunc finem pervenitur. Quisquis autem veritatem hanc intimis animi sensibus infixit, omniaque alia quæcumque sunt in vita, sive opes, sive regna, sive imperia, tamquam aliena & peregrina, & nihil ad se, hoc est, ad hunc finem pertinentia, prudenti atque constanti animo despicit, & per hoc iter vitæ graditur; hic sane didicit, quo pacto vivere debeat; hic præstantissimam illam scientiam, quam diximus, adeptus erit. Hæc igitur ad fideles omnes in communi dicta sint.

§. I.

Sunt tamen alii, quamvis admodum pauci, qui, non contenti diuturna hac futura beatitudinis expectatione, obnixè dant operam, ut in hac etiam vita incipiant esse beati.

Quum

(a) *Psal. 16. 15.* (b) *Math. 19. 17.*

Quum enim duplex sit beatitudo; altera perfecta, quæ in futura vita speratur; altera inchoata, quæ in hac vita possidetur: isti dant operam, ut in hac etiam vita esse incipiant, quod futuri sunt, & si non perfecta, inchoata tamen beatitudine fruantur. Hanc autem philosophi in sapientiæ officio positam esse definiunt. Ajunt enim, hominis beatitudinem in actione aliqua ita consistere, ut citra illam nemo possit esse beatus. Quo nomine felicitium & infelicitium vitam somni tempore parem esse ajunt: propterea quod somnus omnes rationalis creaturæ providas actiones suspensas atque impeditas habeat, ac tum maxime vegetandi vis, quæ cum plantis homini communis est, officio suo fungatur. Quum ergo felicitatem in actione ponerent, intellexerunt utique, actionem illam, cujus exercitatio ultimam hominis perfectionem continet, præstantissimam esse debere. Nulla vero actio præstantior est, quam quæ a præstantissima hominis vi atque potentia oritur. Hanc autem constat esse intellectum. Sed quum variæ atque multiplices intellectus actiones sint, excellentissima ea est, quæ cir-

ca nobilissimum objectum, hoc est, quæ in nobilissima re contemplanda versatur. Quum vero nihil majus aut melius in tota hac rerum universitate, quam ejusdem universitatis conditor, sit; efficitur plane, ut in studiosa immensa pulchritudinis ejus contemplatione summa hominis perfectio, ultimus finis & beatitudo sit posita. Rerum enim conditor & moderator Deus sic rerum naturam instituit, ut unicuique quietis & tranquillitatis locum designaret, isque & ponderosis corporibus infima loca, & levibus supera, in quibus quiescerent, accommodavit: idemque rationali creaturæ suum locum, suumque veluti centrum non alibi quam in se ipso collocavit.

In hac igitur contemplatione, quæ a summa illa atque altissima sapientia proficiscitur, summi philosophi hominis felicitatem atque ultimum finem esse definierunt. Alia tamen christianorum, alia philosophorum sapientia est. Hæc enim solis humanis viribus acquiritur: nostra autem divinæ gratiæ ope atque cœlesti magisterio comparatur. Sapientia autem nomine divini numinis cognitionem, non quidem nu-